

UNIVERZITA PALACKÉHO
Cyrilometodějská teologická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Likvidace duchovních v čs. armádě po únoru 1948 na příkladu
mjr. Roberta Bednaříka.

Vedoucí práce:

Doc. PhDr. Jitka Jonová, Th.D

Zpracoval:

Mgr. David Hubený

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně s použitím uvedených pramenů a literatury.

V Měnině dne.....

Poděkování

Na prvním místě bych rád poděkoval Pánu Bohu, dále pak vážené paní docentce PhDr. Jitce Jonové Th.D za trpělivé vedení této práce. Své manželce Martině a dcerám Rozálii a Barboře za podporu, zázemí a trpělivost. V neposlední řadě bych chtěl poděkovat všem vojenským duchovním za jejich službu.

Obsah

Úvod	6
Nástin vývoje duchovní služby a úloha duchovní služby v československé armádě a její proměna v první polovině 20. století.	8
Zamyšlení nad historickým vývojem vojenské duchovní služby	8
Duchovní vojenská služba v období První československé republiky	10
Proměny čs. armády po roce 1945	11
Poměry v čs. armádě po tzv. vítězném únoru roku 1948	15
Robert Bednařík	18
Původ, studium, působení v armádě za první republiky.....	18
Protektorát Čechy a Morava-odboj	20
Robert Bednařík a jeho působení v odboji na Kralupsku.....	20
Případ mjr. Bednařík a kpt. Pojar	23
Kpt. Josef Pojar	24
Mjr. Bednařík – organizování přechodů hranic a agent obraného zpravodajství.	28
Vyšetřování	32
Odsouzení.....	34
Závěr	37

Úvod

Jako téma své bakalářské práce jsem si zvolil Likvidaci duchovní služby v československé armádě po únoru roku 1948 konkrétně na příkladu mjr. Roberta Bednaříka.

Životní osud vlastence, kněze, vojáka a vězně mjr. Roberta Bednaříka je nám příkladem toho, jak se v naší zemi režim choval po poúnorových událostech roku 1948 k „nepohodlným“ lidem v armádních kruzích. Československá armáda v té době prošla rozsáhlou reorganizací, při které byl vyměněn téměř celý důstojnický sbor, nadále byla československá armáda budována podle sovětského vzoru.

Ač se tato práce věnuje mjr. Robertovi Bednaříkovi, jeho život nám přibližuje osudy dalších příslušníků armády ale i obyčejných lidí. Mnoho z těchto osob bylo stranou perzekuováno, společensky diskreditováno, vězněno, někteří dokonce skončili na popravištích. Jedná se o temnou stránku naší novodobé historie.

Dalším cílem práce je popsat, koho komunistická vláda považovala za nebezpečné osoby režimu, dále zmínit některé ze způsobů, jakými se tehdejší režim zbavoval svých oponentů a v neposlední řadě alespoň zčásti zdokumentovat a vykreslit obraz a charakter doby, která panovala v armádních kruzích a společnosti hned po vítězném únoru roku 1948.

Vojenští duchovní patřili v armádním důstojnickém sboru mezi první, se kterými se komunistický režim vypořádal. Hlavním důvodem byl fakt, že se komunistická ideologie neztotožňovala s jakoukoliv formou náboženství a rovněž skutečnost, že mnoho duchovních působilo během druhé světové války v západních spojeneckých armádách.

V nově budované armádě dle sovětského vzoru nebyl prostor pro duchovní. Jejich funkci ve své podstatě vystřídali osvětoví důstojníci, kteří vyučovali komunistickou ideologii a povzbuzovali k morálce, které směřovala k věrnosti SSSR.

Motivací k tomuto námětu byl můj zájem o historii, úlohu a také význam duchovní služby v ozbrojených složkách.

Tato bakalářská práce je rozčleněna mimo úvod a závěr na tři samostatné kapitoly. První kapitola se zaměřuje na letmý historický vývoj duchovní služby obecně. Poté popisuje duchovní službu v československé armádě v první polovině 20. století, která je dělena na proměny v čs. armádě během První republiky, dále po roce 1945 zejména pak poúnorových událostech roku

1948. Další druhá kapitola nás seznamuje s osobou Roberta Bednaříka jeho původu, studiu, kněžství a působení v armádě během první čs. republiky jeho zapojení se do odbojové činnosti během druhé světové války a po skončení války zpět návrat k funkci vojenského kaplana, která byla násilně ukončena v poúnorových událostech roku 1948. Následující třetí kapitola se věnuje konkrétním krokům, kterých se jala politická a armádní garnitura k odstranění tzv. nespolehlivých a režimu nebezpečných osob na příkladu majora Roberta Bednaříka a s ním ve vykonstruovaném procesu spojeného kapitána duchovní služby Josefa Pojara.

Text práce vychází především ze studia archivních pramenů z Archivu bezpečnostních složek a Vojenského historického archivu. V literatuře není toto téma příliš řešeno, důležitými publikacemi pro tuto práci byly knihy Dr. Martina Flosmana, *S orlem i lvem*, dále kniha *Armáda v zápase o politickou moc v letech 1945-1948* od Františka Hanzlíka a Václava Vondráška.

Nástin vývoje duchovní služby a úloha duchovní služby v československé armádě a její proměna v první polovině 20. století.

Tato kapitola stručně představuje historický vývoj duchovní služby obecně, dále se zaměřuje na duchovní službu v československé armádě během První republiky, dále pak po roce 1945 během tzv. Třetí republiky a pounorových událostech roku 1948.

Zamyšlení nad historickým vývojem vojenské duchovní služby

Úloha vojenských duchovních je v jistém slova smyslu zakořeněna v naší společnosti od nepaměti. Ve všech dobách a u všech národů bylo za obzvláště důležité považováno věnovat se duchovním záležitostem během vojenských ležení, při kterých měla být funkce duchovních vykonávána se zvláštní vážností a okázalostí.¹

Spojení vojska a duchovních je zřejmě tak staré, jako válčení samo. Jelikož boje a války přinášely zranění a smrt bojovníků, přítomnost kněží měla ulehčit překonání těchto osudových chvil. Ať už se jednalo o vyprovázení vojáků na bojiště, jejich žehnání, dále povzbuzování raněných, duchovní péči o umírající, pochovávání padlých a v neposlední řadě také o oběti i modlitby za vítězství, ukončení konfliktu a za mír – při všech těchto rituálech byla přítomnost kněží nezastupitelná.

Role kněžích se však lišila a vyvíjela v návaznosti na danou kulturu a náboženství, které zastupovali. Jejich postavení bylo dále podmíněno historickými změnami, kterými společnost procházela.

Již od nejstarších dob pohanští kněží přinášeli oběti na oltáře a z vnitřností obětovaných zvířat věštili úspěch či neúspěch boje. Ze staré Mezopotámie se dochovaly zmínky o kouzelnících táhnoucích v čele vojska do boje. Římská vojska nosila obrazy a symboly svých bohů v předních liniích.²

¹ FLOSMAN, Martin. S orlem i lvem. 1. díl, Příběhy českých duchovních od 17. století do první světové války. Praha: Epoque, 2018, s. 23.

² FLOSMAN, M. S orlem i lvem. 1. díl, s. 23

S odkazem na naši židovsko-křesťanskou kulturu stojí za zmínku, že v Bibli, konkrétně ve starozákonních knihách, je popsána účast duchovních ve válkách.

„Když vytáhneš do boje proti svým nepřátelům a uvidíš koně, vozy a více lidu, než máš sám, neboj se jich, neboť s tebou je Hospodin, tvůj Bůh, který tě vyvedl z Egypta. Než půjdete do bitvy, přistoupí kněz a promluví k lidu: „Slyš, Izraeli! Dnes jdete do boje proti svým nepřátelům. Nebudte malomyslní, nebojte se ani neděste – nemějte z nich strach. Hospodin, váš Bůh, který vás předchází, bude proti vašim nepřátelům bojovat za vás a dá vám vítězství.“ (Dt. 20, 1-4)

Jak již bylo zmíněno, duchovní vojenská služba procházela během staletí postupným vývojem. Co existovalo v dřívějších pohanských dobách nemohlo být opomenuto v souvislosti s šířícím se křesťanstvím: *„Proto také křesťanští králové se o to starali, aby vedle žoldu pozemského dostávalo se vojínům vždy i drahocennějšího poučení duchovního. Ano, kněz a náboženství nejsou nikterak v řadách vojenských zbytečnými, nýbrž naopak činiteli velmi důležitými.“*³

Za časů Karla Velikého byli ve středověku při vojsku kněží z toho důvodu, aby pečovali o duchovní služby vojáků a jejich vojevůdců. Kromě duchovní pomoci se od nich očekávala také podpora, povzbuzování a útěcha. Nicméně jejich služba vylučovala účast v přímých bojích. Ve všech historických obdobích tedy můžeme vojenské duchovní chápat jako někoho, kdo namísto se zbraní v ruce bojuje slovem a duchem.

Ve středověku fungovala praxe lenního systému, která zavazovala k povinnosti osobní a bezplatné vojenské účasti ve válečných taženích. Podstata spočívala v uplatnění lenního závazku šlechticů vůči králi. Ten měl v případě potřeby postavit vojsko složené ze svých vazalů a svolané hotovosti. Tu tvořili všichni svobodní, kteří se měli na panovníkovu výzvu dostavit i se svými lidmi. Vojenská povinnost šlechtice tedy vyplývala z jejich lenní vazby na krále a vojenská povinnost poddaného zase zprostředkovaně z vojenské povinnosti na jeho pána. Taková účast ve vojenských taženích se stala příliš zatěžující. Jelikož bylo takové svolání vojska pomalé a těžkopádné, začali za sebe velmoži posílat jako náhradu své služebníky, kterým za zastupování v bojích platili. Toto byl krok k vojskům žoldnéřským a k lancknechtům. Co se týká duchovních, tak veškerá panská sídla měla vlastní hradní kapli, ve které působil soukromý kaplan. Jelikož byla většina šlechticů nedostatečně vzdělaných nebo

³ Tamtéž, s. 23.

zcela nevzdělaných, podíleli se tito kaplani často i na správě a chodu celého panství. Rozumí se tedy, že pokud táhl pán do války, doprovázel ho i jeho osobní kaplan.⁴

Místa stálých vojenských duchovních byla zřízena až s nástupem novověku, kdy došlo k pevnému budování armád.⁵

Duchovní vojenská služba v období První československé republiky

Vznik Československé republiky jakožto nového státu v říjnu roku 1918 přinesl po dlouhých staletích obnovení naší státnosti. Pro řadu lidí sama existence nového státu byla teprve první krok k samostatnosti. Stále častěji bylo možné slyšet, že oddělení od Vídně proběhlo, ale byla potřeba se osamostatnit ještě od Říma. Sama existence duchovní služby v nově vznikající čs. armádě nebyla zpočátku příliš pravděpodobná. Čs. vojenská správa totiž nejevila o její zavedení nějak přehnaný zájem. Svůj podíl na tom pochopitelně měly nevyjasněné vztahy mezi Prahou a Vatikánem a s tím spojené úvahy o provedení odluky církve od státu.⁶

Vojenští duchovní, kteří již dříve sloužili v Rakousko-Uherské armádě a prošli bojišti a vojenskými lazarety první světové války, zaslali v pohnutých podzimních dnech roku 1918 rodícímu se Ministerstvu národní obrany své memorandum, v níž vykreslili svoji dosavadní činnost jakožto vojenských duchovních.

Dne 26. listopadu roku 1918 se čeští vojenští duchovní shromáždili v Obecném domě v Praze a vydali prohlášení a upřímný hold oddanosti a věrnosti nově vzniklému Československému státu a jeho reprezentantům.

Dne 21. prosince 1919 byla zahájena unifikace československé armády. Vždy jeden legionářský pluk splynul s jedním nebo dvěma domácími pluky a vytvořili dohromady nový domácí pluk. V této souvislosti s unifikací a budováním kádrové armády byla začleněna i

⁴ FLOSMAN, M. S orlem i lvem. 1. díl, s. 28

⁵ Tamtéž. s 28

⁶ STEHLÍK, Eduard. Páter Method: životní příběh generála duchovní služby Msgre Methoděje Kubáně. Praha: Ministerstvo obrany - Agentura vojenských informací a služeb, 2006. s. 58.

duchovní služba.⁷ Nová československá armáda se budovala dle francouzského vzoru jejímž úkolem bylo zejména vytvoření dobře fungujícího Ministerstva národní obrany, ustanovení Hlavního štábu a zřízení vojenského školství.⁸

Úkolem duchovních ve službách nové armády bylo, aby se ve shodě s demokratickými zásadami svobodného konání náboženských úkonů postarali o důstojné konání bohoslužeb⁹, udělování svátostí a účastnili se výchovné a vzdělávací činnosti mezi vojáky.¹⁰

V návaznosti na rakousko-uherskou tradici bylo rovněž v období 1918-1939 počítáno s výpomocnou duchovní správou tam, kde to potřeby vyžadovaly. Tuto výpomocnou duchovní službu obstarávali civilní duchovní z povolání.

Prvorepubliková armáda měla v duchovní správě zastoupení církve katolické, evangelické, československé (husitské)¹¹ Vojenská duchovní služba během první československé republiky byla ukončena rozpuštěním velké části armádního sboru se zánikem první republiky, jež ji vystřídala druhá republika a následně protektorát Čechy a Morava.

Proměny čs. armády po roce 1945

Na vnitropolitický vývoj Československa v letech 1945 až 1948 působilo mnoho různých ovlivňujících faktorů včetně vnějších, které limitovaly vnitropolitický vývoj v zemi.¹²

⁷ Symbiózou armády a církve se postupem doby vyvinuli tři typy vojenské církevní správy. Převažujícím se stala exemptní vojenská duchovní správa, spočívající v přítomnosti duchovních ve vojenském svazku, kteří podléhají nejvyššímu vojenskému duchovnímu a jsou nezávislí na běžné civilní duchovní správě. Dalším typem je smíšená duchovní vojenská správa, kde duchovní jsou sice ve vojenském svazku zařazeni, avšak nepodléhají nejvyššímu vojenskému duchovnímu, ale církevním hodnostářům obecné duchovní správy. Třetí typ se vyznačuje tím, že vojenská duchovní správa neexistuje, organizuje se pouze v době války a v době míru se o příslušníky armády starají církevní civilní duchovní. Během První republiky se uplatnil první typ s tím, že pozici nejvyšší duchovní autority katolíků branné moci tvořila tzv. personální unie s úřadem pražského arcibiskupa, který si pro výkon této funkce ve spolupráci s Ministerstvem národní obrany mohl jmenovat generálního vikáře branné moci.

⁸ FLOSMAN, M. S orlem i lvem. 1. díl, s. 23

⁹ V Rakousko-Uherské armádě byla účast vojáku při bohoslužbě povinná a pravidelná. Nehledě mnohdy na religiozitu řadových vojáků, tato povinnost v nově formující československé armády byla zrušena.

¹⁰ FLOSMAN, M. S orlem i lvem. 1. díl, s. 57

¹¹ Katolíků bylo nejvíce 78,18%, evangelíků všech denominací 6,85 %, vojáků československého vyznání 3,97% , pravoslavných 0,34%, židů 1,28% a bez vyznání 9,25% Celkově bylo 38 míst vojenských duchovních, z toho 32 pro vyznání katolické, 5 pro evangelické a 1 pro československé.

¹² Jednalo se především o rostoucí politickou moc KSČ, která byla v konfrontaci s demokratickými stranami. Rovněž šlo o zjevné ovlivňování KSČ ze strany Sovětského svazu.

Rozhodující byl však výsledek střetu hlavních politických sil podílejících se na protifašistickém zápase v otázce poválečného uspořádání poměrů v osvobozené republice.

Byla to konfrontace dvou táborů, na jedné straně stála československá vláda londýnského exilu a na druhé straně bylo moskevské vedení KSČ. Nová vláda byla výsledkem jednání mezi těmito dvěma centry našeho zahraničního odboje, která probíhala v lednu roku 1945 v Moskvě. Přestože se představy obou těchto center o podobě poválečného Československa v mnohém lišily, nedošlo při moskevských jednáních k dramatickým konfliktům. Londýnští a moskevští politikové se shodli především ve snaze zajistit si v osvobozené vlasti mocenské pozice.¹³

Původní představy londýnského prozatímního státního zřízení, prezidenta republiky Edvarda Beneše, exilové vlády Msgre. Jana Šrámka a Státní rady, vycházely z Benešem formulované teorie politické a právní kontinuity Československé republiky. Vlastní československý a právní řád a struktura státních orgánů měly vliv na předmnichovský právní vývoj.¹⁴

Komunistická strana Československa naopak jednoznačně spojovala boj proti fašismu za národní osvobození s bojem za získání politické moci nebo alespoň s vytvořením výhodných podmínek pro její získání v následujícím období. Ve své praktické činnosti se řídila teorií marxismu-leninismu, jejíž součástí byly i nejrůznější varianty uchopení politické moci včetně použití násilí. Proto také při koncipování představ o převzetí moci komunisté vždy věnovali náležitou pozornost ozbrojeným sborům. Zejména armádě a bezpečnostním složkám.

Exilová vláda v Londýně chtěla po válce budovat armádu po vzoru První republiky. Armáda během 1. republiky byla budována rovněž v duchu základních postulatů T. G. Masaryka jako přísně nadstranické. Armáda představovala homogenní organismus pevně spojený ideou obrany státní suverenity a nezávislosti. Služba v armádě zároveň směřovala ke všeobecné kultivaci jejich příslušníků ve smyslu mravním i civilizačním. Prvorepublikový důstojnický sbor byl výrazným nositelem československé státnosti, reprezentantem

¹³ BĚLINA, Pavel. Dějiny zemí koruny české. (Díl) 2. Od nástupu osvětlenství po naši dobu, 4. vyd. Praha: Paseka, 1997, s. 249.

¹⁴ HANZLÍK, František a Václav VONDRÁŠEK. Armáda v zápase o politickou moc v letech 1945-1948. Praha: Ministerstvo obrany ČR – AVIS, 2006. s.8.

demokratického státu a také významným výchovným činitelem. Vojáci z povolání svou věrnost masarykovským ideálům demokracie prokázali účastí v protifašistickém odboji.¹⁵

Tedy jedinou mocenskou ozbrojenou složkou, kterou se komunistické straně nepodařilo relativně v krátké době po druhé světové válce plně ovládnout byla armáda. S tím, jak KSČ získávala čím dál tím větší politický vliv a silnější zázemí, prosazovala zákony, které měly její stanoviska posílit. Jedním z nich byl zákon č.72/46 Sb., který pojednává o úpravě některých právních poměrů důstojníků a rotmistrů z povolání. Z tohoto zákona plynulo, že všichni důstojníci a rotmistři byli opětovně prověřováni a přijímáni do armády. Při tomto procesu sehrálo důležitou roli OBZ (Obranné bezpečnostní zpravodajství), jehož členové se stali členy přijímacích komisí.¹⁶

Do armády byly přednostně přijímány ty osoby, které svoji orientaci směřovaly k lidově-demokratickému zřízení a měly dobrý kádrový posudek, který vyhovoval představám komunistické strany.

Vedle vojenské „očisty“ rotmistrovského a důstojnického sboru, KSČ usilovala o zavedení morálně politické výchovy a osvěty a o navrácení politických práv vojákům. Již 5. června 1945 byla schválena *Směrnice pro morálně politickou výchovu, osvětu a informaci*. Tato reorganizace armády probíhala podle vzoru Rudé armády. Vojákům bylo navráceno volební právo, mohli být členy politických stran i ostatních zájmových, společenských a kulturních organizací.

Zavedení morálně politické výchovy a osvěty, jak ji prezentovaly uvedené směrnice, odpovídalo potřebám armády podle sovětského vzoru. Ve výsledcích působení morálně politické výchovy a osvěty na příslušníky armády, se promítalo složení a připravenost osvětového aparátu, jenž tuto výchovu prováděl. Osvětový aparát působil prakticky již od počátku československých jednotek, které vznikly v SSSR, během druhé světové války. Od samého začátku své existence plnil osvětový aparát mimo služebních povinností také důležité úkoly ve prospěch KSČ. Ovlivňoval vojáky a důstojníky ve prospěch politické linie KSČ a zároveň plnil vůči vedení komunistické strany i úlohu informační. Prostřednictvím osvětových

¹⁵ HANZLÍK, František a Jaroslav POSPÍŠIL. Soumrak demokracie: Reicinovo obranné zpravodajství na cestě KSČ k moci. Vizovice: Lípa, 2000. s. 10

¹⁶ Tamtéž, s.155.

důstojníků získávala KSČ informace o situaci v jednotkách, o náladách, názorech a postojích vojáků i důstojníků. Zároveň osvětoví důstojníci řídili činnost komunistů v jednotkách.¹⁷

Osvětoví důstojníci měli prakticky nahrazovat mimo jinou svoji činnost i vojenskou duchovní správu. Která v novém poválečném uspořádání těžko prosadila svoji stálou existenci v armádě. Vojenští duchovní totiž neřešili jen otázky náboženské, ale i morální a vlastenecké, což nezapadalo do konceptu KSČ, jež se řídila sovětským vzorem.¹⁸

Poválečné Československo náleželo jednoznačně do sféry vlivu SSSR. Od osvobození do roku 1948 jeho vliv na vývoj u nás uplatňoval víceméně zprostředkovaně pomocí představitelů komunistické strany, která postupně získávala větší podíl na moci ve státě. Lze říct, že vliv SSSR v Československu byl přímo úměrný podílu KSČ na politické moci ve státě. Vítězný únor byl završením snahy KSČ převzít vládu v Československu.¹⁹ Po abdikaci prezidenta Edvarda Beneše, reprezentanta demokratického směru a masarykovských hodnot, byl zvolen nový prezident Klement Gottwald.

V poválečném období byla organizace duchovní správy uspořádána tak, že dominantní složku duchovní služby v armádě tvořili katoličtí duchovní, s ohledem na předchozí prvorepublikovou tradici. Funkce armádního ordináře (tj. nejvýše představeného) byla spojena s úřadem pražského arcibiskupa. Tím se po válce stal arcibiskup Josef Beran.²⁰

V prozatímní organizaci vojenské správy duchovní služby bylo 42 aktivních vojenských duchovních, z nichž 32 míst bylo určeno pro katolickou církev (jeden generál, dva plukovníci, sedm podplukovníků, deset majorů, osm štábních kapitánů, dva kapitáni, dva nadporučíci), šest míst pro evangelickou církev (jeden plukovník, jeden podplukovník, jeden major, jeden štábní kapitán, jeden kapitán a jeden nadporučík), dále tři místa pro Církev československou (jeden plukovník, jeden podplukovník, jeden štábní kapitán) a jedno místo pro pravoslavnou církev (podplukovník).²¹

¹⁷ HANZLÍK, František a Jaroslav POSPÍŠIL. Soumrak demokracie: Reicinovo obranné zpravodajství na cestě KSČ k moci. Vizovice: Lípa, 2000. s. 61

¹⁸ FLOSMAN, Martin. S orlem i lvem. 2. díl, Příběhy českých vojenských duchovních v dramatickém dvacátém století. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2019. Traumata války. s. 333

¹⁹ HANZLÍK, František a Václav VONDRÁŠEK. Armáda v zápase o politickou moc v letech 1945-1948. Praha: Ministerstvo obrany ČR-AVIS, 2006. s. 329

²⁰ FLOSMAN, Martin. S orlem i lvem. 2. díl, s. 340

²¹ FLOSMAN, Martin. S orlem i lvem. 2. díl, s. 339.

Poměry v čs. armádě po tzv. vítězném únoru roku 1948

Po tzv. vítězném únoru roku 1948 se komunistům definitivně otevřela cesta k uchvácení veškeré moci a zavedení totalitního režimu v Československu. Jedním z prvních kroků bylo oslabení nebo likvidace stran Národní fronty²², které neměly pro KSČ do budoucna představovat žádnou konkurenci. Pod nátlakem a kontrolou komunistických institucí, zejména Státní bezpečnosti, se tyto strany začlenily do nového politického systému. V samotných politických stranách národní fronty proběhly „čistky od nepohodlných osob“,²³ které stály proti nově ustanovenému komunistickému totalitnímu režimu.²⁴

Zvláštní pozornost věnovalo komunistické vedení ozbrojeným složkám, pět poúnorových let po roce 1948 prožívala armáda neustále změny. Mocenské zájmy pražského komunistického vedení v nich postupně slábly a určovaly je velmocenské potřeby Sovětského svazu.²⁵

Hlavním důvodem změn byly úkoly určované vojenským komitétem ÚV KSČ. Po jeho zániku byly úkoly vydávány stranickými institucemi a funkcionáři, sovětským generálním štábem a poradci v armádě. V pořadí úkolů v letech 1948-1950 stálo na předním místě utváření nového důstojnického sboru a uplatnění sovětské vojenské vědy a organizace armády. Nový důstojnický sbor byl výsledkem jak politických čistek s následnou perzekucí, tak přílivu nových příslušníků, převážně z řad funkcionářů KSČ nebo jejich rodin. Po poúnorové čistce v armádě následovaly další, jež postihly také vojenské školy i důstojníky v záloze.²⁶

²² Národní fronta Čechů a Slováků bylo sdružení politických stran, které bylo založeno za účelem převzetí řízení státu po druhé světové válce. Od začátku měla v Národní frontě značný vliv Komunistická strana, která ji využila k usnadnění převzetí moci.

²³ Již od 26. února začali zbývající nekomunistické strany provádět redukci svých členů. Nejdříve vydal akční výbor lidové strany svolání k členům „očisty strany“ a přihlásil se k obrozené Národní frontě. Během očištného procesu muselo stranu opustit přibližně 200 tisíc členů. Akční výbor národně sociální strany změnil svůj název na Československou stranu socialistickou, v níž postupně docházelo k rušení místních a okresních organizací. V důsledku této „očisty“ bylo zbaveno funkcí přibližně 30 tisíc osob. Slovenská demokratická strana byla zlikvidována a úplně zanikla.

²⁴ ČAPKA František, LUNEROVÁ, Jitka. 1948 Vítězný únor-Cesta k převratu. Brno: CPRES, 2012, s.123.

²⁵ KAPLAN, Karel. Československo v letech 1948-1953: pomocný studijní text pro gymnázia. Část 2, Zakladatelé komunistického režimu. Praha: SPN, 1991. Odborná literatura pro učitele. s.54

²⁶ Tamtéž, s. 55.

V roce 1950 tvořily už dvě třetiny sboru důstojníci, kteří se jimi stali po únoru 1948 a 6,4 % v letech 1945-1948.²⁷ Úsilí vojenského komitétu ÚV KSČ, urychleně uplatnit sovětskou vojenskou vědu a organizaci, naráželo na odpor nižších i vyšších důstojníků.²⁸

Postupem času následovalo důsledné uplatňování sovětské organizace, výzbroje a výcviku armády a přebírání sovětské vojenské doktríny.

Přeměna armády probíhající za účasti sovětských poradců vyústila ve ztrátu samostatnosti československých branných sil a jejich úplné podřízení se sovětskému generálnímu štábu, který rozhodoval o všech důležitých opatřeních v armádě.

Rychlá výstavba velké podřízené armády byla přímým důsledkem sovětské velmocenské politiky v Evropě a probíhala podle plánů sovětských armádních míst. Československé orgány, včetně komunistických, se na vypracování plánů nejen nepodílely, ale ani o nich nebyly informovány. Pouze prezident Gottwald a ministr obrany Ludvík Svoboda a později Alexej Čepička znali povinnosti, které pro ČSR ze sovětských plánů vyplývaly. Vláda poslušně schvalovala požadavky ministerstva obrany s vědomím, že za nimi stojí Moskva.²⁹

Rychlá výstavba velké armády změnila nejen poměry v ní samé ale i ve společnosti. Byla bezprostřední příčinou její militarizace, která ovlivňovala všechny oblasti jejího života. Armáda si prosadila důležité a privilegované postavení ve státě, určované stavem vyhocené studené války. Její požadavky zaujímaly prvořadé a všem ostatním nadřazené místo a byly plněny na úkor civilních potřeb. Armáda působila jako významná mocenskopolitická síla a její velení disponovalo mimořádnými pravomocemi.

Armáda dle sovětského vzoru byla budována jako samostatná, do značné míry nezávislá a soběstačná instituce. Armáda měla své zmocněnce v řadě továren, podřizovala si velkou část strojírenského odvětví a plánovala výstavbu vlastní hutní základny. Dále vytvořila rozsáhlou síť školství, nejen vojenského směru, vlastnila divadla, nakladatelství, rozhlasové a filmové studium, sportovní kluby a střediska aj.

²⁷ Dělnického původu bylo v roce 1953 69,1 % důstojníků, rolnického přes 14 %. Komunistická strana vyslala do armády 3 500 svých funkcionářů a vybírala posluchače škol důstojnického dorostu. Komunisté v důstojnickém sboru naprosto převažovali. Rozsáhlá a rychlá přestavba důstojnického sboru na třídně-politickém principu měla za následek znatelný pokles jeho odborné úrovně. Pouze 4,1 % důstojníků absolvovalo vysokou vojenskou školu a 17 % nemělo žádné vojenské vzdělání.

²⁸KAPLAN, Karel. Československo v letech 1948-1953: pomocný studijní text pro gymnázia. Část 2, Zakladatelé komunistického režimu. Praha: SPN, 1991. Odborná literatura pro učitele, s. 56

²⁹Tamtéž, s. 57.

Neustálé zdůrazňování válečného nebezpečí, chvála vojenství a vojenských tradic se stávaly důležitými rysy politické atmosféry.³⁰

³⁰KAPLAN, Karel. Československo v letech 1948-1953: pomocný studijní text pro gymnázia. Část 2, Zakladatelé komunistického režimu. Praha: SPN, 1991. Odborná literatura pro učitele, s. 57.

Robert Bednařík

Tato kapitola se zabývá osobou Roberta Bednaříka jeho původem, studiem a působením v armádě během první čs. republiky, zapojení se do odbojové činnosti během druhé světové války a opětovný poválečný nástup do funkce vojenského duchovního správce až do únorových dní roku 1948.

Původ, studium, působení v armádě za první republiky

Robert Bednařík se narodil 16. března 1909 ve Starém Jičíně. Po absolvování obecné školy nastoupil na reálné gymnázium v Kroměříži.³¹ Po maturitě, kterou složil 12. června 1928, nastoupil na Cyrilometodějskou bohosloveckou fakultu v Olomouci.³² Na této fakultě navštěvoval přednášky prof. Dr. Josefa Matochy,³³ prof. Dr. Josefa Vašici,³⁴ prof. Dr. Josefa Škrabala³⁵ nebo prof. Dr. Jana Nevěřila.³⁶ Svá studia dokončil s dobrým prospěchem roku 1933.³⁷ Vysvěcen na kněze byl 1. dubna 1933 v katedrále sv. Václava v Olomouci arcibiskupem Leopoldem Prečanem.³⁸ Poté vykonal, jakožto vysokoškolák a kněz, zkrácenou

³¹ Arcibiskupství olomoucké – Arcibiskupský archiv (ArcibOI), Osobní karta Roberta Bednaříka

³² ZAOpO, Fond Univerzita Olomouc, inv. č. 249, č. knihy 201 (Hlavní seznam posluchačů theologie 1928-1932)

³³ Josef Matocha, 14. května 1888, Pitín – 2. listopadu 1961, Olomouc, byl český římskokatolický teolog, duchovní, vysokoškolský pedagog, arcibiskup olomoucký a metropolita moravský.

³⁴ Josef Vašica, 30. srpna 1884 Štítina – 11. dubna 1968 Praha) byl český teolog, filolog, slavista, biblista, literární historik, editor, publicista, překladatel, katolický kněz a vysokoškolský pedagog, který významným způsobem přispěl k poznání staroslověnského písemnictví a české literatury období baroka.

³⁵ Josef Škrabal, 5. března 1875, Vísky u Boskovic - 5. října 1932, Olomouc) byl katolickým knězem, profesorem fundamentální teologie, apologetiky a filosofie na olomoucké teologické fakultě a jejím děkanem.

³⁶ Jan Nevěřil, byl římskokatolickým knězem, badatelem v oblasti církevních dějin a křesťanské archeologie, profesor a děkan bohoslovecké (teologické) fakulty v Olomouci. Objevitel základového zdiva v podstatě první objevené zděné velkomoravské architektury na našem území v Modré u Velehradu (datoval ji do doby prvního křesťanství, v době objevu v roce 1911 však chyběly důkazy, že se jedná o stavbu z doby velkomoravské, ty objevil až pozdější revizní průzkum v letech 1953–1954).

³⁷ ZAOpO, Fond Univerzita Olomouc, inv. č. 250, č. knihy 202 (Hlavní seznam posluchačů theologie 1929-1933)

³⁸ Arcibiskupství olomoucké – Arcibiskupský archiv (ArcibOI), Osobní karta Roberta Bednaříka

vojenskou službu, a to od 17. srpna 1933 do 8. října 1933 v Brně.³⁹ Po ukončení zkráceného základního vojenského výcviku⁴⁰ nastoupil jako kaplan do Neplachovic u Opavy⁴¹.

Základní vojenská služba zapůsobila na Roberta Bednaříka, po nabití potřebné kaplanské praxe jakožto kaplana v civilní duchovní správě. Se tedy přihlásil do armády jakožto duchovní v záloze a v roce 1936 vykonal Robert Bednařík zkoušku na jejíž základě byl přijat. Vojákem z povolání se stal 1. ledna 1937, kdy nastoupil do skupiny důstojníků duchovní služby v Banské Bystrici. Zde působil jako duchovní správce a kronikář na velitelství 10. divize. O šest měsíců později, 31. srpna 1937, byl převelen k 8. divizi sídlící v Hranicích.⁴²

Tehdejší situace v Evropě se stávala ze dne na den vážnější. V sousedním Německu se velmi rychle stupňovaly Hitlerovy přípravy k válce. Československá mobilizace a komplikující se diplomatická vyjednávání zmenšovala naději Československa na uhájení svých hranic a státní suverenity.⁴³

Odhodlání bránit naši republiku bylo vysoké a můžeme předpokládat, že silné vlastenecké smýšlení, a i zmíněné odhodlání měl i Robert Bednařík. V následujících posudcích byl hodnocen velmi kladně:

*Má silně vyvinutý smysl pro povinnost, odpovědnost a iniciativu. Je kamarádké povahy, společnosti nevyhýbající se. Dále se hodnotí, že je pilný, má rozvážné uvažování a rozhodování. Je vzdělaný a má všeobecný rozhled. Snaživý k doplňování znalostí ohledně vojenských znalostí a dovedností. Ve své funkci se osvědčil velice dobře. Kromě Bohoslužeb a přednášek se staral i o vojenské hroby.*⁴⁴

Během mobilizace zastával funkci duchovního správce velitelství sboru, byl hodnocen jako bystrý a čilý s náležitým porozuměním pro potřeby armády. Zasažoval iniciativně všude tam, kde bylo potřeba pozvednout ducha a mravní úroveň vojáka.⁴⁵

³⁹ VHA, f. KvL, Robert Bednařík

⁴⁰ Za První republiky byla délka služby stanovena zpočátku na 14 měsíců. Od roku 1924 se sloužilo 18 měsíců a od roku 1933 s ohledem na mezinárodní situaci dva roky.

⁴¹ ABS, f. Vyšetřovací spisy (V) sig. V-815 OV, s 25

⁴² VHA, f. KvL, Robert Bednařík

⁴³ BENEŠ, Zdeněk. Rozumět dějinám: vývoj česko-německých vztahů na našem území v letech 1848-1948. Praha: Gallery, 2002, s. 106

⁴⁴ VHA, f. KvL, Robert Bednařík

⁴⁵ Tamtéž

Protektorát Čechy a Morava-odboj

Robert Bednařík byl po demobilizaci a vzniku Protektorátu Čechy a Morava odejit do civilu, působil od 22.srpna 1939 do 23.ledna 1941 jako úředník Vojenského spisového úřadu při Ministerstvu vnitra. Poté vykonával funkci školního komisaře jakožto úředník české zemské rady a to od 23.ledna 1941 do 30. listopadu 1941. V následujících letech působil jako kaplan římskokatolické církve v různých pražských farnostech. Od 2.prosince 1942 sloužil na Novém Městě ve farním kostele sv. Vojtěcha, současně vykonával funkci kaplana v Holešovicích v kostele sv. Antonína Paduánského.⁴⁶

Kázání Roberta Bednaříka měla v tehdejších poměrech silný morální a vlastenecký tón, a z toho důvodu se velmi brzy dostal do hledáčku gestapa. V červenci roku 1943 byl předvolán na Gestapo do Petschkova paláce⁴⁷ k výslechu. Po tomto výslechu mu bylo nařízeno opustit Prahu, čímž měla být jeho činnost v Praze anulována pouze výstrahou. Rovněž musel vrátit obdržanou kongruu⁴⁸ ve výši 31.000 protektorátních korun. Poté, co Robert Bednařík odešel z hlavního města, byl přidělen jako administrátor fary v Zeměchách u Kralup nad Vltavou, kde působil necelé tři roky (od 1.července 1943 do 30.března.1946).⁴⁹

Robert Bednařík a jeho působení v odboji na Kralupsku

Poté, co byl Robert Bednařík přemístěn z hlavního města Prahy jako farní administrátor v Zeměchách nad Vltavou na Kralupsku, dál pokračoval ve své duchovenské činnosti a odhodlání coby kazatel, který povzbuzoval k češství, morálce a odvaze. I přes své zkušenosti, které nabyl při výslechu gestapem v Petschkově paláci, nepřestal ve svém počínání.⁵⁰ Brzy po příchodu do Zeměch se seznámil s manželi Dýmovými, kteří byli oba učitelé a založili odbojovou učitelskou buňku, která byla napojena na KSČ.⁵¹ Patrně přes manžele Dýmovi se

⁴⁶ Arcibiskupství olomoucké – Arcibiskupský archiv (ArcibOI), Osobní karta Roberta Bednaříka

⁴⁷ Tato neoklasicistní budova s číslem popisným 931 Praha-Nové Město, se do povědomí moderních dějin zapsala jako neblaze proslulá hlavní úřadovna německé tajné státní policie něm. Geheime Staatspolizei, zkráceně Gestapo. Během Druhé světové války zde probíhaly kruté výslechy odbojářů a vlastenců.

⁴⁸ Kongrua je plat duchovního ve státech, kde není odluka církve od státu.

⁴⁹ VHA, f. VO 1, k. 66, inv. Č. 4047

⁵⁰ VHA, f. KvL, Robert Bednařík

⁵¹ Dýma, M: *Dějiny odboje proti nacismu na Kralupsku*. Kralupský zpravodaj: měsíčník města Kralupy nad Vltavou. Kralupy nad Vltavou: Městský úřad, Prosinec 2000, Dostupné také z: <https://www.mestokralupy.cz/mesto/mistni-media/kralupsky-zpravodaj/stazeno-19.10.2022>

Robert Bednařík zapojil do protinacistického odboje.⁵² Bezprostředně po vzniku Protektorátu Čechy a Morava došlo k zakládání odbojových skupin. Na Kralupsku byly založeny následující: tři skupiny v Kralupech nad Vltavou, další ve Veltrusích, Nelahozevsi, Otvovicích, Kamenném mostě, Neuměřicích, Dolanech a v Zeměchách.⁵³ Paralelně existovaly dvě formy protinacistického odboje, které působily až do konce války. Jednalo se o odboj vojensko-sokolský⁵⁴ a odboj komunistický⁵⁵. Ve skupině vojensko-sokolské byli hlavními představiteli brigádní generál František Kravák⁵⁶ a kpt. pěchoty Josef Čermák, velitel vojenského okresu Kralupy nad Vltavou⁵⁷. Vojensko-sokolský odboj vydával tiskoviny a letáky s protinacistickou tematikou, na Kralupsku skupiny tohoto odboje úzce spolupracovaly v letákových akcích se členy odbojové skupiny „V boj.“⁵⁸ Komunistický odboj vydával ilegálně Rudé právo.

Vojensko-sokolská odbojová skupina byla napojena na Obranu národa⁵⁹ a stala se její součástí, plnila zejména zpravodajské úkoly, kterými bylo sledování výroby v podnicích, transportů, vojenských objektů, vojenské posádky, ruchu na místním letišti, na drahách a produkce a expedice z tamějších rafinériích minerálních olejů. Dále odbojové skupiny pečovaly o uprchlé vězně a pronásledované, zejména ke konci války ukřývali vězně, kterým se podařilo uprchnout z transportu smrti v dole v Minicích.⁶⁰

⁵² VHA, f. KvL, Robert Bednařík

⁵³ Dýma, M. *Dějiny odboje proti nacismu na Kralupsku*. Kralupský zpravodaj: měsíčník města Kralupy nad Vltavou. Kralupy nad Vltavou: Městský úřad, Červen 2000, Dostupné také z: <https://www.mestokralupy.cz/mesto/mistni-media/kralupsky-zpravodaj/> staženo 20.10.2022

⁵⁴ Dýma, M. *Dějiny odboje proti nacismu na Kralupsku*. Kralupský zpravodaj: měsíčník města Kralupy nad Vltavou. Kralupy nad Vltavou: Městský úřad, Červenec-srpen 2000, Dostupné také z: <https://www.mestokralupy.cz/mesto/mistni-media/kralupsky-zpravodaj/> staženo 20.10.2022

⁵⁵ Okupanti byli připraveni a počítali místy s odporem. Hned po obsazení Československa, jeho rozpadu a vzniku Protektorátu Čech a Moravy, byla Němci zahájena tzv. akce Gitter (Mříž), která spočívala v tom, že Němci nechali českými policisty a četníky pozatýkat všechny komunistické funkcionáře z různých hlášení a spisů která byla o nich vedena

⁵⁶ Vojenské osobnosti československého odboje 1939-1945. Praha: Ministerstvo obrany – Agentura vojenských informací a služeb, 2005. ISBN 80-7278-233-9. Dostupné také z: Kralupský zpravodaj: měsíčník města Kralupy nad Vltavou. Kralupy nad Vltavou: Městský úřad, Březen 2000, Dostupné také z <http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/uuid/uuid:940b3230-1bc0-11e4-8f64-005056827e52/> staženo 20.10.2022

⁵⁷ Dýma, M. *Dějiny odboje proti nacismu na Kralupsku*. Kralupský zpravodaj: měsíčník města Kralupy nad Vltavou. Kralupy nad Vltavou: Městský úřad, Březen 2000, Dostupné také z: <https://www.mestokralupy.cz/mesto/mistni-media/kralupsky-zpravodaj/> staženo 20.10.2022

⁵⁸ V boj (celým názvem V boj – Družstvo v prvním sledu, někdy též jako imperativ V boj!) byl název ilegálně vydávaného časopisu v Protektorátu Čechy a Morava v letech 1939 až 1941. Samotný časopis vycházel z tradice stejnojmenného legionářského periodika.

⁵⁹ Obrana národa byla vojenská protinacisticky zaměřená odbojová organizace. ON vznikla v roce 1939 a působila na území Protektorátu Čechy a Morava s různou intenzitou až do konce války.

⁶⁰ Dýma, M: *Dějiny odboje proti nacismu na Kralupsku*. Kralupský zpravodaj: měsíčník města Kralupy nad Vltavou. Kralupy nad Vltavou: Městský úřad, Červen 2000, Dostupné také z: <https://www.mestokralupy.cz/mesto/mistni-media/kralupsky-zpravodaj/> staženo 20.10.2022

Byly prováděny nejrůznější sabotáže v podobě záškodnických akcí, mezi které například patřilo strkání karborundového prášku do maznic vagonů a průmyslových strojů s cílem jejich poškození. Do pohonných hmot se přidávaly chemikálie v podobě kostkového cukru, které měly pohonné hmoty znehodnotit, další sabotáží bylo házení samozápalných sodíkových bombiček do vagonů s uhlím. Na těchto akcích spolupracovali rovněž členové z odboje KSČ.⁶¹

V roce 1941 bylo gestapem odhaleno a pozatýkáno 41 členů odboje na Kralupsku. Zapříčinil to především konfident, agent SD (Sicherheitsdienst)⁶² Jiří Antonín Stýblo, který se dostal do jedné z buněk odboje na Kralupsku. Následné zatýkání a výslechy odhalily další členy odboje.⁶³ Celkem bylo na Kralupsku ze skupiny, která měla asi sto odbojářů, zatčeno šestačtyřicet lidí, z toho bylo popraveno dvanáct lidí, v koncentračních táborech zemřeli tři lidé, při zatýkání se jeden člověk zastřelil a vězněno bylo na devětadvacet lidí.⁶⁴ Odbojové skupiny konaly mimo jiné sbírky na pomoc rodinám, jejichž členové byli vězněni nebo popraveni.⁶⁵

4. ledna roku 1945 se na Kralupsku dohodly skupiny vojensko-sokolské a skupiny KSČ, že na Kralupsku budou utvářet národní výbory. Očekával se brzký konec války a příchod spojeneckých a sovětských vojsk. Bohužel ke konci války postihla místní obyvatele ještě tragédie v podobě spojeneckého bombardování, kdy zahynulo na sto-čtyřicet Čechů, bylo zničeno až 117 domů, německých vojáků zemřelo šestatřicet.⁶⁶

Na tomto odboji se aktivně účastnil i Robert Bednařík, na faře v Zeměchách u Kralup se scházel budoucí národní výbor obce, jehož členem se Robert Bednařík stal.

Dostal se rovněž do konfliktu s německými vojáky, kdy mu bylo hrozeno zastřelením, pokud neprozradí, kde byly ukryty zbraně pro povstalce. S vědomím, že zbraně byly dobře ukryty a že mu nemohli nic prokázat, místo neprozradil.⁶⁷

⁶¹ Dýma, M: *Dějiny odboje proti nacismu na Kralupsku*. Kralupský zpravodaj: měsíčník města Kralupy nad Vltavou. Kralupy nad Vltavou: Městský úřad, září 2000, Dostupné také z:

<https://www.mestokralupy.cz/mesto/mistni-media/kralupsky-zpravodaj/> staženo 20.10.2022

⁶² Sicherheitsdienst spolupracovalo s gestapem.

⁶³ https://www.abscr.cz/data/pdf/sbornik/sbornik1-2003/agenti_upr.staženo 21.10.2022

⁶⁴ Dýma, M: *Dějiny odboje proti nacismu na Kralupsku*. Kralupský zpravodaj: měsíčník města Kralupy nad Vltavou. Kralupy nad Vltavou: Městský úřad, Říjen 2000, Dostupné také z:

<https://www.mestokralupy.cz/mesto/mistni-media/kralupsky-zpravodaj/> staženo 20.10.2022

⁶⁵ Tamtéž

⁶⁶ Dýma, M: *Dějiny odboje proti nacismu na Kralupsku*. Kralupský zpravodaj: měsíčník města Kralupy nad Vltavou. Kralupy nad Vltavou: Městský úřad, Březen 2001, Dostupné také z:

<https://www.mestokralupy.cz/mesto/mistni-media/kralupsky-zpravodaj/> staženo 20.10.2022

⁶⁷ VHA, f. KvL, Robert Bednařík

Když v závěrečné fázi války vypuklo Květnové povstání, které se šířilo napříč Československem, naplno se ho účastnil i Robert Bednařík, který měl na starosti zavádění ozbrojených hlídek a zajišťování německého majetku. Po odchodu německých vojsk se stal členem nově ustanoveného Národního výboru obce.

Robert Bednařík působil v Zeměchách nad Vltavou jako farní administrátor až do svého opětovného nástupu do armády. Obnovení vojenské duchovní služby bylo ještě bezprostředně po válce v československé armádě nejisté. Avšak vojenská duchovní služba byla zachována a Robert Bednařík byl z kapitána povýšen na majora duchovní služby s umístěním v Brně dne 1. dubna 1946.⁶⁸

Z vojensko-organizačních záležitostí se stal problém vnitropolitický, jehož řešení se přesouvalo mimo armádu. Po vítězství spojenců se v květnu 1945 do osvobozené vlasti vrátili také vojenští duchovní, kteří působili ve spojeneckých armádách. Zkušenosti našich jednotek na Západě přisoudili duchovní službě nezastupitelnou úlohu svého druhu a zcela pochopitelnou pro životní situace, do nichž se naši vojáci dostávali díky prostředí, v němž se pohybovali. U jednotek organizovaných v SSSR tato obdobná zkušenost chyběla. Košický vládní program ve své vojenské části stanovil hlavní úkoly vlády při výstavbě nové poválečné armády a jako vzor pro organizaci, výzbroj a výcvik byla určena Rudá armáda.⁶⁹

Případ mjr. Bednařík a kpt. Pojar

Po tzv. „vítězném únoru“ nabraly události v armádě rychlý spád. Strana se zbavovala „nepohodlných“. Proti mjr. Robertu Bednaříkovi byly postaveny dvě zatěžující skutečnosti, jedna skutečnost spočívala v tom, že nesmýšlel pro lidově-demokratické zřízení a stranu KSČ a druhá zatěžující skutečnost byla ta, že byl římskokatolickým duchovním. Římsko-katolická církev byla poslední větší instituce, která již v komunistickém Československu stála v cestě komunistické ideologii, proto se ji komunisté jali systematicky likvidovat.⁷⁰ Při popisu dalších událostí spojených s osobou mjr. Roberta Bednaříka je nezbytné představit osobnost kněze,

⁶⁸ VHA, f. KvL, Robert Bednařík

⁶⁹ FLOSMAN, Martin. S orlem i lvem. 2. díl, s. 333

⁷⁰ VAŠKO, Václav. Dům na skále. 3, Církev vězněná: 1950-1960. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008. ISBN 978-80-7192-893-5, s. 17.

vojenského duchovního kpt. Josefa Pojara, který byl s mjr. Robertem Bednaříkem ve spojení a který jej nevědomky navedl na tzv. „agenty provokatéry.“

Kpt. Josef Pojar

Josef Pojar se narodil 28.července.1914 ve Vídni jako páté dítě českým rodičům. Otec pocházel z Velhartic a matka z Mnichovic u Prahy. Ve Vídni vychodil obecnou a měšťanskou školu „Komenský“⁷¹, dále zde studoval lyceum u Kongregace Bratří těšitelů z Gethseman⁷², do jejichž řádu ve svých čtrnácti letech vstoupil. V roce 1937 byl jimi poslán na studium teologie do Brna, kde roku 1938 přijal kněžské svěcení. Vrátil se do Vídně, kde působil v duchovní správě pro Čechoslováky a vyučoval na školách Komenský náboženství. Po definitivním uzavření škol spolku Komenský roku 1940, byl Josef Pojar v témže roce bez ohledu na své kněžské svěcení mobilizován k wehrmachtu ve vídeňské části Strebersdorf, do kasáren 134. pěšího pluku. Josef Pojar byl však po čase propuštěn, důvodem propuštění byla jeho česká národnost. Josef Pojar nemohl nadále pracovat jako duchovní, byl tedy zaměstnán jako dělník v továrně na výrobu hřebenu, kde působil devět měsíců. Roku 1942 byl povolán k pracovnímu útvaru Technische Nothilfe⁷³, kde pracoval čtyři měsíce jako zedník.

Ještě během své duchovní služby Josef Pojar kolem sebe soustředil skupinu lidí, kteří smýšleli proti hitlerovskému Německu. Ve svých kázání nabádal k zachování češství a podněcoval k boji proti nacismu. Ponoukal dělníky k sabotážním akcím, jak uvádí ve svém Curriculum vitae.

⁷¹ Školský spolek Komenský byl zřízen roku 1872 ve Vídni, zakládal a provozoval české školy ve Vídni se snahou udržet českou řeč a kulturu mezi krajanskou komunitou. V roce 1932 již existovalo sedmnáct mateřských škol, šest obecných škol, 6 hlavních škol a jedno reálné gymnázium. Po anexi Rakouska a nástupu NSDAP k moci. Bylo mnoho škol okamžitě uzavřeno, byli propuštěni tzv. Neárijiští zaměstnanci. Uprázdňené budovy byly předány pro účely nacistické strany. V dalších dvou letech byly uzavřeny všechny veřejné české školy. Po válce byla činnost spolku obnovena a její provoz funguje dodnes.

⁷² Kongregace bratří těšitelů z Gethseman, zkráceně těšitelé, tato kongregace byla založena v roce 1922 českým knězem Josefem Janem Litomiským, který v první světové válce sloužil pacientům v nemocnici ve Vídni. Na základě těchto získaných zkušeností se hlavním posláním řeholníků stala útěcha nemocným, opuštěným a chudým. Rezidenčním sídlem byla na počátku Vídeň, později nejvyšší představený i provinciál přesídlil do Prahy. Před druhou světovou válkou měli těšitelé v Čechách a na Moravě několik domů. Během perzekuce církve počátkem padesátých let komunistická vláda Československa uvěznila všechny řeholníky a movitý majetek zkonfiskovala. Po roce 1991 kongregace obnovila svoji činnost. Dnes má Kongregace sídlo v Mariánkách na Slovensku.

⁷³V překladu technická pomoc v nouzi, sloužila především jako civilní protivzdušná obrana a různé technické záležitosti: opravy, demolice.

V září roku 1942 přešel tajně hranice na Slovensko, kde doufal, že se mu dostane pomocí přátel přejít dále do zahraničí a připojit se ke spojeneckým armádám. To se mu však nepodařilo, vrátil se tedy zpět do Vídně.

Ve Vídni navázal přátelství s Jugoslávцем Viktorem Dolinčíkem, který mu dal doporučení k přejití hranic a předal mu kontakt na místní partyzány. Josef Pojar společně s Joachymem Hajlem, Čechoslovákem žijícím ve Vídni, přešli hranici do Jugoslávie. Tam navázali spojení s místními partyzány a s jejich pomocí se dostali do Chorvatska, odkud se letecky přepravili do jihoitalské Bari. Tou dobou byla už značná část apeninského poloostrova obsazena spojeneckými vojsky (v červenci roku 1943 proběhlo vylovení spojeneckých sil na Sicílii, v září téhož roku vylovení na jihu Itálie, postup spojenců byl zde rychlý). Zde se jich ujal plk. Stoj⁷⁴.⁷⁵

Joachym Hajl, odletěl do Anglie, kde vstoupil do československé armády. Josef Pojar byl díky svým jazykovým dovednostem a znalostem Rakouska a okolí vycvičen jako zpravodajec a parašutista. Jeho úkolem bylo provádět zpravodajskou činnost ve Vídni a okolí. Do Vídně byl vysazen 23.srpna 1944.⁷⁶

Josef Pojar se ve Vídni sešel se skupinou lidí, s kterými byl ještě v kontaktu během své duchovní služby, a o kterých věděl, že se chtějí zapojit do protinacistického odboje. Společně prováděli převážně zpravodajskou činnost, která se týkala výroby ve fabrikách, informací ohledně pohybu německých vojsk a budování obranných postavení. Tuto činnost prováděl do prosince roku 1944. Jeden z jeho kurýrů byl nedopatřením prozrazen a po následovné domovní prohlídce, kde byl nalezen usvědčující materiál, se gestapu podařilo rozklíčovat celou skupinu. Josef Pojar byl gestapem zatčen 21.prosince1944. Zatčení proběhlo uprostřed noci, kdy byl odvečen pouze v noční košili na policejní stanici, kde byl následně podroben tvrdému výslechu. Celého od krve z tržných ran v obličeji jej pověsili za ruce do výšky, kde jej v této poloze nechali den a noc.⁷⁷

Následně byl Josef Pojar umístěn na samotku, kde strávil čtyři měsíce. I přes zranění, která utrpěl při výslechu měl to štěstí, že se dožil vysvobození rudou armádou 8. dubna 1945. Bohužel takové štěstí neměli všichni členové skupiny, tři z jejich řad zahynuli v koncentračních

⁷⁴ Plk. Petar Stoj, vlastním jménem František Hieke, 1893-1984. Československý důstojník, zpravodaj, člen obrany národa a protinacistického odboje. Působil jako vojenský atašé v Teheránu a velitel vojenské mise v Jugoslávii. Po únorovém převratu byl degradován vězněn komunistickým režimem.

⁷⁵ VHA, f. OVO, kartotéka významných, Josef Pojar-Curriculum Vitae.

⁷⁶ Tamtéž.

⁷⁷ Tamtéž.

táborech. Josef Pojar byl roku 1945 ustaven do čela národního výboru a utvářel české národní výbory ve všech vídeňských čtvrtích.⁷⁸

Josef Pojar se již roku 1946 stal jakožto zpravodajec a parašutista působící během druhé světové války v západních jednotkách předmětem zájmu vojenské kontrarozvědky. Tato rozvědka byla ovládána členy KSČ v čele s pplk. Bedřichem Reicinem. Dne 11. června 1946 byl získán jako agent provokatér u OBZ v Brně Klement Hlásenský⁷⁹, který pracoval pod jmény PAVEL, DUBY, FRANTIŠEK s kódovým označením D-8006. Jeho úkolem bylo sledování dění v British Council, sledování bývalých parašutistů, především pak Josefa Pojara⁸⁰

Josef Pojar byl dne 11. března 1948 u generála duchovní služby Msgre. Jaroslava Janáka na Ministerstvu národní obrany informován, že je poslán na nucenou dovolenou. Důvody mu nebyly sděleny. Po této zkušenosti nabylo rozhodnutí odejít ilegálně do zahraničí.

Sešel se se svým přítelem architektem Josefem Pálkou, s nímž se seznámil v roce 1945 ve Vídni, kde byl tehdy kpt. Pojar ve funkci československého ústředního národního výboru. Svěřil mu svůj úmysl ilegálního přechodu hranic. Architekt Pálka mu nabídl pomoc s tím, že jej seznámí s dentistou Zeleným, který vykonával svoji praxi ve Štěpánské ulici v Paláci Lucerna, ten jej seznámil s plk. ve výslužbě, Františkem Poustkou.⁸¹ Onen Poustka mu přislíbil pomoc, údajně mu doporučil, aby si k sobě někoho sehnal, protože „ve dvou se to lépe táhne.“ Rovněž padlo doporučení, aby si obstaral pro jistotu nějakou legitimaci pro pobyt v blízkosti hranic. Kpt. Pojar přišel s myšlenkou, že jako kněz může v době dovolených vypomáhat v jakékoliv farnosti, kde je potřeba. Vzpomněl rovněž na mjr. Roberta Bednaříka, který se mu

⁷⁸ VHA, f. OVO, kartotéka vyznamenaných, Josef Pojar-Curriculum Vitae.

⁷⁹ Klement Hlásenský, nar. 11.10.1916 ve Šlapanicích, po studiu gymnázia v Hodoníně studoval techniku v Brně. Po uzavření vysokých škol roku 1939, chvíli pracoval jako dělník v cukrovaru v Sokolnicích, v únoru 1940 odešel přes Balkán do Francie později do Velké Británie. Koncem války byl zařazen jako velitel čs. výsadkové skupiny ROTHMANN, která však nebyla vysazena. Po návratu do vlasti 15. 8. 1945 propuštěn z armády mimo činnou službu. Byl získán jako agent provokatér u OBZ v Brně. Jeho úkolem bylo sledování dění v British Council, sledování bývalých parašutistů, především pak Josefa Pojara. V září 1947 pozval své známé na schůzku Para-Clubu na rohu Květné a Lipové. Na schůzce konané 20. 9. 1947 se sešlo 15 účastníků, včetně několika osob z British Council, zde získal poznatky především k osobě Josefa Pojara.

Dne 18. 10. 1949 byl Hlásenský vyslán jako agent do Vídně, kde se nechal britskými orgány naverbovat jako agent chodec, po návratu do republiky organizoval ilegální skupinu v Břeclavi a informoval StB o činnosti britské rezidentury ve Vídni. Odešel znovu do Rakouska, ale zjistil, že jeho aktivity byly čs. zpravodajci v britských službách odhaleny, proto se vrátil do republiky.

V době zaměstnání v Elektrovitu Nové Zámky byl 26. 10. 1950 zatčen a vyšetřován do 22. 6. 1951 v souvislosti s Otto Šlingem. Dne 25. 1. 1963 opět zatčen a vyšetřován pro hospodářské zpravodajství ve prospěch indického občana Harindela Katyala. Po roce 1989 byl v rámci rehabilitací povýšen do hodnosti plukovníka. Za své činy nebyl nikdy potrestán.

⁸⁰ https://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=23451

⁸¹ ABS. f. Vyšetřovací spisy – Centrála (MV-V), sign V-5686 MV.

dle výpovědí zmínil počátkem března 1948, že se mu stávající poměry v Československu nezamlouvají a že *jednoho krásného dne to tady nechá a půjde*. Tuto informaci kpt. Pojar chápal jako možnou myšlenku k emigraci.⁸²

Josef Pojar se tedy obrátil na mjr. Roberta Bednaříka, kterému sdělil svůj plán přejít ilegálně hranice a nabídl mu, ať se připojí. Mjr. Bednařík s jeho nabídkou nesouhlasil, tvrdil, že měl ještě mnoho dalších věcí, které musel zařídit. Byl to však právě mjr. Robert Bednařík, kdo napsal doporučující dopis, že by Josef Pojar rád vypomáhal během velikonočních svátků ve farnostech v pohraničí u Aše. Dopis byl adresovaný generálnímu vikáři Bohumilu Opatrnému, který pastorační cestu v pohraničí Pojarovi na doporučení schválil. Pojar na oplátku informoval mjr. Bednaříka o dentistovi Zeleném z Prahy, kterého měl mjr. Bednařík kontaktovat v případě, že by se v budoucnu rozhodl odejít do zahraničí. Poznávacím heslem bylo: „Novák hledá nocleh“. Díky tomuto heslu by byl spojen s dalšími organizátory ilegálních přechodů do zahraničí.

Kpt. Pojar a architekt Pálka vyrazili 30.března 1948 vlakem do Plzně. Pojar s Pálkou pokračovali přes Mariánské lázně až do Aše, kde se poté hlásili na místním arciděkanství u děkana. Ač měli Pojar i Pálka společný cíl cesty, ve vlaku jeli každý zvlášť, aby nebyli příliš nápadní.

Při kontrole uvedl architekt Pálka, že jede do pohraničí řešit jisté firemní záležitosti. Pojar s Pálkou se spojili se až cestou do Rossbach, dnešní Hranice v okrese Cheb. Tam měli údajně kontaktovat místního muže jménem František Kasal. Na faře v Hranicích se dotazovali po onom muži. Toho muže ovšem z místních nikdo neznal. Od místních se dále dozvěděli, že hranice byly v té době více střeženy. Rovněž zjistili, že před jejich příjezdem byl zastřelen jeden duchovní, který chtěl ilegálně přejít hranice. Plán k přechodu se jim značně zkomplikoval, SNB hlídkovalo na každé křižovatce.

Pojar s Pálkou zvažovali, jaké podniknou kroky. Na Pojarův popud vyrazili do Brna, kde Pojar znal kněze Antonína Jedličku, který s Pojarem působil za války ve zpravodajské skupině ve Vídni. Antonín Jedlička v té době působil v benediktinském klášteře v Rajhradě u Brna, jeho předchozím působištěm však byly právě pohraniční oblasti na západě Čech.⁸³

Po příjezdu do Brna navštívil kpt. Pojar v bytě svého „přítele“ Klementa Hlásenského, kde ho pravděpodobně informoval o svém úmyslu (pokud o něm již Hlásenský nevěděl) a

⁸² ABS. f. Vyšetřovací spisy – Centrála (MV-V), sign V-5686 MV.51

⁸³ ABS. f. Vyšetřovací spisy – Centrála (MV-V), sign V-5686 MV.51

požádal ho, aby zkontaktoval Antonína Jedličku a domluvil s ním Pojarovi schůzku. Po setkání s knězem Jedličkou padl návrh, že by mohli zkusit přejít hranici u Vyššího Brodu. Právě u Vyššího Brodu sídlil cisterciácký klášter, který tam zatím vlastnil lesy, přes které by mohli zkusit přejít přes hranice. Rovněž Antonín Jedlička delší čas usiloval o přejítí hranic. Chtěl se v cizině hlásit do americké nebo britské armády jako duchovní, nebo být duchovním pro českou komunitu v Americe nebo ve Velké Británii.⁸⁴ Dne 4. dubna 1948 byli kpt. Jose Pojar, Antonín Jedlička a Josef Pálka zatčeni na brněnském hlavním nádraží.⁸⁵

Josef Pojar byl dne 21. prosince 1948 odsouzen státním soudem v Praze za vojenskou zradu a úklady proti republice na doživotí. Státní zástupce pplk. just. JUDr. Karel Vaš pro něj navrhoval dokonce trest smrti. Trest si Pojar odpykával v Plzni na Borech, v Leopoldově a v uranových dolech a v táboře Bytíz u Příbrami. Když se poměry začaly uvolňovat, bylo zjištěno, že byl Pojar uvězněn na základě provokace, což bylo podle tehdejšího právního řádu nezákonné. V létě 1956 byl výkon jeho trestu přerušen a novém trestním řízení byl odsouzen na osm let a tři měsíce, který již měl vykonán. Pojar po svém propuštění pracoval v dělnických profesích a nadále byl pod dohledem StB. V roce 1967 se mu podařilo utéct do Rakouska, kde se usadil a kde působil jako katecheta na školách ve Vídni. V roce 1989 byl rehabilitován, v srpnu 1992 umřel.⁸⁶

Mjr. Bednařík – organizování přechodů hranic a agent obraného zpravodajství.

Mjr. Bednařík se poznal s kpt. Josefem Pojarem na vojenském velitelství v Brně, jak již bylo zmíněno dříve, byl to právě mjr. Bednařík, kdo později Pojarovi napsal doporučující dopis, aby mohl vypomáhat na farnostech v pohraničí s úmyslem zrealizování tajného přechodu za hranice.

Dne 7. dubna 1948 ve večerních hodinách zazvonil v bytě v Táboře u mjr. Bednaříka zvonek. Když otevřel dveře, stál v nich cizí muž, jednalo se o agenta OBZ, Klementa Hlásenského. Neznámý muž se ho tázal, zda se jmenuje major Bednařík, poté, co major

⁸⁴ ABS. f. Vyšetřovací spisy – Centrála (MV-V), sign V-5686 MV.51

⁸⁵Tamtéž

⁸⁶FLOSMAN, Martin. S orlem i lvem. 2. díl, s.391.

Bednařík souhlasně přikývl, podal mu cizí muž ruku a řekl: „*Pan Novák hledá nocleh*“. Když mjr. Bednařík uslyšel poznávací znamení, uvěřil, že se jedná o spojence. Muž, který se mu legitimoval průkazem Secret Intelligence Service⁸⁷, Bednaříkovi sdělil, že je Josef (Pojar) již za hranicemi. Dále podal Bednaříkovi informaci, že se Pojar za hranice dostal přes Vyšší Brod. Poté se tázal, zda i mjr. Bednaříka „*netlačí bota*“, což mělo patrně znamenat, zda také nemá v úmyslu nelegálně překročit hranice. Muž se také Bednaříka dotazoval na dentistu Zeleného z Prahy, jenž, jak již bylo dříve v této práci zmíněno, pomáhal lidem, kteří chtěli přejít hranice. Muž se Bednaříka dotazoval na další osoby, které by chtěly přejít přes hranice, které smýšlí v armádě prozápadně a zda má možnost získat dislokaci vojenských oblastí. Dále se Bednaříka dotazoval na jeho známé osoby z druhého a pátého oddělení (Československá zpravodajská vojenská služba). Z prvního oddělení doporučil mjr. Bednařík vojína Hovorku, který měl ve své funkci přístup k vojenské korespondenci, tedy bylo možné, že by mohl opatřit materiál týkající se dislokace vojenských oblastí. V neposlední řadě muže zajímaly kontakty mjr. Bednaříka v západní armádě, kde údajně muž během války také sloužil. Mjr. Bednařík udal jméno generála Jana Satorie. Po tomto rozhovoru muž, kterého Bednařík považoval za západního agenta odešel s tím, že se staví následujícího večera zjistit zbytek informací o požadované dislokaci.⁸⁸

Mjr. Robert Bednařík se vzápětí dozvěděl, že je sledován tajnou policií.⁸⁹ Tuto informaci mu předal kněz Teodor Krajíc. Krajíc uvedl, že před Bednaříkovým domem mají postávat muži, kteří sledují jeho okna a také Bednaříka varoval, aby si dával pozor na možné provokace.⁹⁰ V protokolu se uvádí, že se kněz Teodor Krajíc o Bednaříkově sledování dozvěděl od paní Marie Pochotové⁹¹. Ta však při výslechu vše popřela a uvedla, že kněz Teodor Krajíc trpěl nervovou chorobou. Pochotová rovněž uvedla, že nevěděla, kdo mohl Krajícovi danou informaci sdělit. Všichni výše jmenovaní –Bednařík, Krajíc a Pochotová se znali z kaple v Květovém domu v Táboře. Květový dům byl charitativní dům, kde působila Kongregace sester premonstrátek. tzv. bílých sester, u kterých mjr. Robert Bednařík celebroid mše svaté.⁹²

Bezprostředně po schůzce s Theodorem Krajícem se mjr. Bednařík obrátil na známého Antonína Potměšila a sdělil mu, že je pravděpodobně sledován tajnou policií. Bednařík požádal

⁸⁷ Britská tajná služba, rozvědka. Jejím úkolem je zahraniční špionáž.

⁸⁸ ABS. f. Vyšetřovací spisy – Centrála (MV-V), sign V-5686 MV. 79

⁸⁹ Kde získal Theodor Krajíc tuto informaci, nebylo státní bezpečností zjištěno.

⁹⁰ ABS. f. Vyšetřovací spisy – Centrála (MV-V), sign V-5686 MV. 36

⁹¹ Marie Pochotová roz Němcová, nar. 1885 v Táboře, římskokatolického vyznání, v době popisovaných událostí penzistka, vdova.

⁹² ABS. f. Vyšetřovací spisy – Centrála (MV-V), sign V-5686 MV. 45

Potměšila, aby večer nepozorovaně prošel kolem jeho domu a pokud by spatřil podezřelého muže, ať ho o této skutečnosti informuje. Rovněž se mu zmínil o návštěvě anglického špiona u něj doma, který se mu legitimizoval průkazem Secret Intelligence Service, a který mu sdělil tajné heslo (které mjr. Bednařík znal od Pojara) a žádal po něm důvěrné informace.⁹³

Antonín Potměšil vyrazil na procházku kolem Bednaříkova domu téhož večera a skutečně spatřil neznámého muže, kteří se pohybovali kolem Bednaříkovy domu a kteří sledovali okna jeho bytu.

Dne 8. dubna 1948 přišel do bytu mjr. Bednaříka opět „západní tajný agent“ (ve skutečnosti agent OBZ). Mjr. Bednařík jej informoval, že je sledován policií. Rovněž mu sdělil, že dislokaci vojenských oblastí zatím neopatřil, ale že tyto informace může získat prostřednictvím již zmíněného vojína Hovorky, kterého v této souvislosti kontaktoval. Během této druhé návštěvy u Bednaříka v bytě dostal „tajný západní agent“ odpověď na otázku, kde sídlí 2. a 5. oddělení VÚ-2. Bednařík netušil, že když se mu agent představil jménem Jiří Sova s adresou Leninova 15 (dnešní Kounicova ulice) v Brně, že se jedná o jméno falešné. Agent mu dále mjr. Bednaříkovi sdělil dvě telefonní čísla a heslo: „*Pedro se žení*“. Mjr. Bednařík si obě čísla zapsal na papír z opatrnosti raději řečtinou a smluvil si s agentem nové heslo: „*Hovorka se žení*“ pro případ, že by vojína Hovorku poslal do Brna. Agent pak požadoval, aby mjr. Bednařík další den donesl na nádraží plánek s popisem druhého a pátého oddělení VÚ-2, seznam velitelství zbraní a fotografie velitelů.

Další den předal mjr. Bednařík telefonní čísla a adresu „tajného agenta ze západu“ (ve skutečnosti se jednalo o agenta OBZ) vojínu Hovorkovi a informoval jej o plánované cestě do Brna, kde bude Hovorka agenta kontaktovat na uvedené čísla.⁹⁴

Po komunistickém puči v únoru roku 1948 byly „čistky“, tzv. nucené dovolené, propouštění, zatýkání i degradace funkcí na denním pořádku. Týkaly se zejména těch vojáků, kteří nebyli ve straně, měli prozápadní smýšlení nebo působili během druhé světové války v západní armádě. V důstojnických sborech panovaly obavy o budoucnost a různá podezření. Z těchto důvodů uvažovalo mnoho důstojníků o nelegálním přechodu přes hranice, věděli, že tehdejší situace v armádě pro ně nebyla příznivě nakloněná.

⁹³ ABS. f. Vyšetřovací spisy – Centrála (MV-V), sign V-5686 MV. 58

⁹⁴ ABS. f. Hlavní zpráva vojenské kontrarozvědky (302), sign 302-318-21, 13

Následující řádky se věnují osobám, které mjr. Robert Bednařík v domněnku, že jim dopomáhá k emigraci, přivedl do hledáčku StB.

Dne 9. dubna 1949 navštívili mjr. Roberta Bednaříka v jeho bytě v Táboře dva studenti. Karel Sochatzi a Květoslav Bednář z Brna. Karel Sochatzi byl student medicíny v Brně, během studií se oženil a narodilo se mu dítě. Sochatzi byl vydržován Správní komisí pro vysokoškolské studium, od kterého pobíral podporu pro studium a živobytí. S mjr. Robertem Bednaříkem se setkal v Brně v nemocnici u Milosrdných bratří, kde měl jako student praxi a mjr. Bednařík zde měl provizorní bydlení v době, kdy působil na vojenském velitelství v Brně. Poté, co byl mjr. Bednařík převelen do Tábora, udržovali spolu se Sochatzim písemný kontakt.

Druhý ze studentů, Květoslav Bednář, pocházel z Třince. Byl z učitelské rodiny, dva roky studoval teologickou fakultu, a poté se zapsal na studium lékařské fakulty. Mjr. Roberta Bednaříka znal rovněž z nemocnice a kláštera Milosrdných bratří.

Dva roky poté, co byl Bednařík převelen do Tábora, ho navštívili studenti Sochatzi s Bednářem v jeho bytě. Během této schůzky se Bednář zmínil o Karlu Kašpárkovi, bývalém studentovi medicíny, který byl vyloučen pro své postoje, jelikož byl členem lidovců a předsedou klubu lidových akademiků.⁹⁵

Bednář v protokolech uvádí a přirozeně zcela popírá, že by se chtěli se Sochatzim pokusit o útěk. Jako motiv jejich návštěvy uvádí, že tématem jejich tábořské návštěvy byl možný odklad vojenské služby.⁹⁶

I přesto, že Bednář popřel tuto skutečnost, měl v plánu odejít ilegálně za hranice a chtěl v tom pomoci i svému příteli Karlu Kašpárkovi⁹⁷. Karel Kašpárek, o kterém jsme se dříve dočetli, že byl ze svých studií vyhozen za své postoje, požádal Květoslava Bednáře o pomoc s protizákonným odchodem do zahraničí. Z tohoto důvodu se Bednář obrátil na mjr. Bednaříka. Dne 8. dubna 1948 odjeli do Tábora za mjr. Bednaříkem, aby se informovali o možnostech

⁹⁵ ABS. f. Vyšetřovací spisy – Centrála (MV-V), sign V-5686 MV. 65

⁹⁶ ABS. f. Vyšetřovací spisy – Centrála (MV-V), sign V-5686 MV

⁹⁷ Karel Kašpárek, rozhlasový pseudonym Karel Lamberský (1923–2008) byl český exilový lékař, rozhlasový novinář a aktivista. Narodil se v Olešnici, vystudoval v Brně medicínu, před únorem 1948 se angažoval v Československé straně lidové, působil ve vedení akademických klubů ČSL na vysokých školách. Po komunistickém puči v roce 1948 byl ze strany vyloučen jako jeden z prvních 13 politiků, mezi nimi byl i Jan Šrámek, předseda exilové vlády v Londýně v době druhé světové války. Poté odešel do exilu, nejdříve do Rakouska, později do Německa, kde nastoupil do československého oddělení Rádia Svobodná Evropa v Mnichově jako redaktor zpráv. Později vedoucí redakce zpráv a předseda celopodnikové zaměstnanecké rady, v roce 1989 ředitel československého vysílání.

ilegálního přechodu přes hranice.⁹⁸ Mjr. Bednařík předal v dobré víře Bednářovi a Sochatzimu kontakt na Jiřího Sovu z Brna (agent Klement Hlásenský), doufal, že jim údajný Jiří Sova dokáže pomoci. Mimoto mjr. Bednařík ukázal studenta Bednáře vojínu Hovorkovi, aby se vzájemně zapamatovali. Mjr. Bednařík chtěl vyslat voj. Hovorku do Brna, kde měl navázat kontakt se „Sovou“ (Klementem Hlásenským), aby mohli začít spolupracovat na útěku za hranice.

Mezi další, kdo měli v plánu opustit republiku, byl učitel Jiří Vilímek s jeho partnerkou učitelkou Štelzerovou, která však byla vedena jako osoba politicky nespolehlivá, a proto o své zaměstnání přišla. Jiří Vilímek byl již v minulosti ženatý, ale jelikož toto manželství skončilo rozvodem, plánoval uzavření nového sňatku se slečnou Štelzerovou. S mjr. Robertem Bednaříkem řešili, jak tohoto bylo možné docílit co nejdříve. Mjr. Bednařík s přáním rychlého sňatku a nespokojením s tehdejšími poměry nabyt dojmu, že oba plánují rovněž útěk do ciziny. Vilímek se Bednaříkovi dokonce později sám svěřil, že se o útěk chtějí se svou snoubenkou pokusit. Dále se Vilímek svěřil, že má kolem sebe skupinu mladých lidí, která o této alternativě také přemýšlí. Z tohoto důvodu Bednařík zmínil jména těchto osob před tajným agentem, Klementem Hlásenským.

Mjr. Bednařík si s učitelem Vilímkem smluvil schůzku 11.dubna, při které ho chtěl informovat o dalším postupu a rovněž jej odkázat na „agenta Sovu“, v noci 10.dubna 1948 byl ale Bednařík policií zatčen.⁹⁹

Vyšetřování

Již dne 11. dubna 1948 bylo podáno trestní oznámení na majora duchovní služby Roberta Bednaříka a vojína Miroslava Hovorku, kteří byli důvodně podezřelí ze spáchání závažných trestních činů. V případě mjr. Roberta Bednaříka šlo o organizaci a napomáhání nelegálních přechodů státních hranic, styk se zpravodajskými orgány cizí moci. Na vojína Miroslava Hovorku bylo podáno trestní oznámení ve věci, že věděl o činnosti mjr. Roberta Bednaříka, o organizování nelegálních přechodů státních hranic a napojení na zpravodajské

⁹⁸ ABS. f. Hlavní zpráva vojenské kontrarozvědky 302. Sig. 302-318-21

⁹⁹ ABS. f. Vyšetřovací spisy – Centrála (MV-V), sign V-5686 MV

orgány cizí moci. Že tyto skutečnosti voj. Miroslav Hovorka věděl a nenahlásil je a že mjr. Robertu Bednaříkovi byl nápomocen.¹⁰⁰

V závěrečné zprávě vyšetřujícího protokolu se uvádí:

„V době jednání mjr. Roberta Bednaříka s kpt. Josefem Pojarem, poté s Květoslavem Bednářem, Karlem Sochatzim a učitelem Vilímkem, bylo již notoricky známo a muselo být tak známo i mjr. Robertu Bednaříkovi, že řada významných osobností reakčního založení, utíká ilegálně za hranice, protože nesouhlasí s vývojem po únoru roku 1948. Vědí, že se za hranicemi utváří skupiny, které pracují proti lidově-demokratickému zřízení ČSR. za pomoci intervence cizí moci, tedy násilím. Muselo být tedy i mjr. Bednaříkovi známo, že i další osoby, kteří usilují přejít za hranice se mohou přidat k těmto skupinám, které brojí proti lidově-demokratickému zřízení ČSR. Tedy nadevši pochybnost muselo být známo mjr. Robertu Bednaříkovi, že i ty osoby, kterým chce usnadnit přechod přes hranice spojuje nespokojenost a nenávisť k lidově-demokratickému zřízení ČSR.“¹⁰¹

Ve zprávě bylo také výslovně uvedeno: *„Kpt. Josef Pojar, tak i skupina Bednář-Sochatzi-Kašpárek měla charakter výslovně nepřátelský k lidově-demokratickému zřízení. Zejména Karel Kašpárek, což bylo patrné z toho, že byl vyloučen pro svoji činnost ze všech univerzit. Žalovanému Robertu Bednaříkovi musely být tyto okolnosti známy a musel mu být zřejmý i charakter této skupiny.*

Stejně tak, i postoj učitele Vilímka, který byl zaujatý proti lidově-demokratickému zřízení, neboť měl známost s osobou, která byla suspendována po únoru roku 1948, rovněž se stýkal se skupinou lidí, která měla podobné smýšlení.

Vyšetřovací protokol závěrem udává:

Žalovaný mjr. Robert Bednařík měl tedy vyvíjet činnost směřující k tomu, aby se Pojar, skupina Bednář-Sochatzi-Kašpárek a učitel Vilímek mohli dostat za hranice a pracovat tam proti násilnému zvratu demokraticko-republikánské formy státu. Spolčil se tedy s těmito osobami k úkladům o republiku“¹⁰²

¹⁰⁰ ABS. f. Vyšetřovací spisy – Centrála (MV-V), sign V-5686 MV

¹⁰¹ ABS. f. Hlavní zpráva vojenské kontrarozvědky 302. Sig. 302-318-21

¹⁰² ABS. f. Hlavní zpráva vojenské kontrarozvědky 302. Sig. 302-318-21

Odsouzení

Po vyšetřování výše zmíněných osob, z kterého vyplynulo, že osoby byly zaujaty proti lidově-demokratickému zřízení a měly se po nelegálním překročení hranic v zahraničí snažit o rozvrat republiky, se konal soud. Rozsudek u státního soudu v Praze uznal dne 12. ledna 1949 mjr. Roberta Bednaříka a vojína Miroslava Hovorku vinnými. Mjr. Robert Bednařík byl odsouzen k trestu devětadvaceti let těžkého žaláře zostřeným jednou za čtvrt roku postem. Bednaříkovi byly rovněž odebrány všechny voj. vyznamenání a čestné odznaky. Vojín Hovorka byl odsouzen k devatenácti rokům těžkého žaláře zostřeném jednou za čtvrt roku postem.¹⁰³ Mjr. Robert Bednařík byl vězněn na Borech, v Mírově, Leopoldově, Pankráci a Valdicích.¹⁰⁴

Všechny osoby, které mjr. Bednařík zmínil před domnělým západním agentem, ve skutečnosti tedy agentem OBZ, absolvovaly mnohahodinové výslechy a byly podrobeny perzekucím ze strany režimu, ale nebyly odsouzeny.¹⁰⁵

O šest let později, Vyšší vojenský soud v Praze, usnesením ze dne 21. dubna 1955, obnovil proces. Důvodem pro obnovení procesu byla nejasná role agenta OBZ Klementa Hlásenského, alias Jiřího Sovy. Nebylo zřejmé, zda šlo ze strany Hlásenského o cílenou provokaci vůči Bednaříkovi, kterou v té době trestní řád zakazoval. Soud zrušil původně udělený trest devětadvaceti let těžkého žaláře s přistřením jednou za čtvrt roku postem. Bednaříkův trest byl snížen dne 15. června 1955 na 15 let.

Poté, co byl zrušen původní rozsudek o trestním činu vojenské zrady a všechny výroky o trestech, zůstal platný pouze rozsudek trestního činu úklady o republiku. Trest byl mjr. Robertovi Bednaříkovi a Miroslavovi Hovorkovi zmírněn na osm let a tři měsíce. Jelikož tou dobou už byli věznění déle než tento vyměřený trest, byli propuštěni na svobodu.¹⁰⁶

Mjr. Robert Bednařík se propuštění z vězení, kde se mu podlomilo zdraví nějaký čas léčil. Poté nastoupil jako úředník v závodě pekáren v Novém Jičíně. To v období od 26. července 1957 do 7. září 1957. Posléze nastoupil jako skladník ve Spojeném obchodním závodě Nový Jičín.¹⁰⁷

¹⁰³ ABS. f. Vyšetřovací spisy – Centrála (MV-V), sign V-5686 MV. 99

¹⁰⁴ FLOSMAN, Martin. S orlem i lvem. 2. díl, Příběhy českých vojenských duchovních v dramatickém dvacátém století. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2019. Traumata války, s. 392

¹⁰⁵ ABS. f. Vyšetřovací spisy – Centrála (MV-V), sign V-5686 MV. 99

¹⁰⁶ ABS. f. Vyšetřovací spisy – Centrála (MV-V), sign V-5686 MV. 110

¹⁰⁷ Arcibiskupství olomoucké – Arcibiskupský archiv (ArcibOl), Osobní karta Roberta Bednaříka

Avšak již v roce 1958 se mjr. Robert Bednařík opětovně zapletl se soudy. Tentýž rok v lednu, požádal člen Okresního národního výboru Nový Jičín, Josef Cáb, tamějšího faráře Františka Janíka, aby vykonal mši a kázání dne 9. února 1958. Na ten den připadal svátek a stoleté výročí Panny Marie Lurdské. Duchovní správce František Janík to odmítl s tím, že byla první neděle v měsíci a měl hodně práce. Při tomto rozhovoru byl přítomen mjr. Robert Bednařík, který se nabídl, že náboženské obřady 9. února v obci Petřkovice může celebrovat, pokud mu Josef Cáb zajistí státní souhlas. Josef Cáb to přislíbil a krátce poté kontaktoval státního církevního tajemníka, jistého pana Hájka. Ten odmítl udělit mjr. Robertu Bednaříkovi povolení s odůvodněním, že byl seznámen s tím, že se jedná o osobu, která byla trestána pro protistátní činnost. V neděli 2. února 1958 po mši v sakristii Josef Cáb za přítomnosti místního kněze sdělil, že mjr. Robert Bednařík může mši 9. února 1958 vykonal. Ovšem zatajil, že k tomu nemá souhlas.

Mjr. Robert Bednařík tedy toho dne bohoslužbu vykonal, vzápětí na něj přišlo udání. Podle vládního nařízení ze dne 18. října 1949 nemůže žádná osoba bez státního souhlasu vykonávat úkony náboženského charakteru.¹⁰⁸

Během vyšetřování se svoji „trestnou činnost“ nesnažil popírat, byl usvědčen svědky. Následně byl obžalován pro trestný čin maření dozoru státu nad církvemi a náboženskými společnostmi.

Okresní prokuratura v Novém Jičíně trestní stíhání zastavila s odůvodněním, že se sice obžalovaný trestního činu dopustil a vykonal mši bez státního souhlasu, ale jeho čin se nejevil jako společensky nebezpečný. Rovněž s ohledem na to, že se činu dopustil, jelikož byl ujišťován členem Okresního národního výboru, že smí bohoslužbu vykonal.

Okresní prokuratura se domnívala, že samotné řízení s obžalovaným mělo dostatečný výchovný účel nad obviněným mjr. Robertem Bednaříkem.¹⁰⁹

Mjr. Robert Bednařík dál vykonával práci skladníka ve Spojeném velkoobchodním závodě v Novém Jičíně. Během politického uvolnění počátkem šedesátých let mu byl udělen státní souhlas a nastoupil jako farní kooperátor v Bílovci od 1. ledna 1962 do 15. října 1962¹¹⁰ Dále působil jako administrátor v duchovní správě ve Štramberku. Nicméně, následky výslechů

¹⁰⁸ ABS, f Vyšetřovací spisy, sign. V-815 OV, s 33

¹⁰⁹ Tamtéž, s.35

¹¹⁰ Arcibiskupství olomoucké – Arcibiskupský archiv (ArcibOI), Osobní karta Roberta Bednaříka

a těžkého žaláře se podepsaly na jeho zdraví a od roku 1964 začal pobírat plný invalidní důchod.¹¹¹

Mjr. Robert Bednařík nastoupil v roce 1966 do Charitativního domova pro přestárlé kněze a řeholníky v Moravci,¹¹² kde den po svých narozeninách 17. března 1968, v devětapadesáti letech zemřel. Pochován byl na první jarní den, 20. března roku 1968 ve Starém Jičíně.¹¹³

Sestra mjr. Roberta Bednaříka, Antonie Sládečková, se pokusila o soudní rehabilitaci k očištění de iure bratrova jména a pověsti. Vyšší vojenský soud Příbram tento pokus zamítl s odůvodněním prokázání viny ze Zločinu přípravy úkladů o republiku.¹¹⁴ Plné rehabilitace se mu dostalo až v roce 1991.¹¹⁵

¹¹¹ Arcibiskupství olomoucké – Arcibiskupský archiv (ArcibOI), Osobní karta Roberta Bednaříka

¹¹² ABS, Sběrka objektové svazky, č. OB-118

¹¹³ Arcibiskupství olomoucké – Arcibiskupský archiv (ArcibOI), Osobní karta Roberta Bednaříka

¹¹⁴ ABS. f. Vyšetřovací spisy – Centrála (MV-V), sign V-5686 MV. 110

¹¹⁵ FLOSMAN, Martin. S orlem i lvem. 2. díl, Příběhy českých vojenských duchovních v dramatičtém století. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2019. Traumata války, s. 394

Závěr

Tato bakalářská práce se zabývala likvidací duchovních v československé armádě po únoru roku 1948, konkrétně na příkladu mjr. Roberta Bednaříka.

Tato práce měla za účel ukázat, jak byl kněz mjr. Robert Bednařík, jako jeden z mnoha, konfrontován komunistickým režimem.

Na základě připravené léčky s údajným západním špiónem, kterého ve skutečnosti představoval agent OBZ, byl mjr. Robert Bednařík stíhán a následně odsouzen k devětadvacetiletému těžkému žaláři. Po předčasném propuštění bylo mjr. Robertu Bednaříkovi zakázáno po nějaký čas vykonávat duchovní povolání. V době politického uvolnění mu bylo umožněno kněžské povolání opět vykonávat, avšak věznění podlomilo jeho zdraví. Mjr. Bednařík umřel předčasně v domově pro přestárlé kněze a řeholníky.

Tato práce rovněž okrajově poukazovala na životní osud i dalšího vojenského kaplana, kpt. Jana Pojara, který se během války aktivně zapojil do odboje, prodělal parašutistický a zpravodajský kurz, byl vysazen v oblasti Vídně, kde vytvořil odbojovou skupinu, která podnikala diverzní a zpravodajskou činnost. Po válce dále působil v armádě, po poúnorových událostech se spojil s mjr. Robertem Bednaříkem a pokusil se s jeho pomocí nezdárně překročit hranice.

Práce vycházela zejména z archivních pramenů Archivu bezpečnostních složek a Vojenského historického archivu. Podnětná byla i kniha pana Dr. Martina Flosmana, *S orlem i lvem*, která dokumentuje veškerý vývoj duchovní služby v naší vlasti.

Téma práce jsem si zvolil na základě mého osobního zájmu o duchovní službu v ozbrojených složkách. Povolání vojenského kaplana je, dle mého názoru, nedílnou, důležitou a taktéž podnětnou součástí dnešní moderní armády, jak pro vojáky věřící, tak i nevěřící.

V zemích Koruny české přes vznik Československé republiky i obě světové války, byla vojenská duchovní služba nedílnou součástí naší armády. Tuto kontinuitu přerušilo období mezi lety 1948–1989, kdy u moci byla komunistická strana, která v náboženství, konkrétně v římskokatolické církvi, viděla ideologického protivníka. K obnově duchovní vojenské služby došlo až poté, co Česká republika vstoupila do organizace NATO.¹¹⁶ Služba byla zřízena

¹¹⁶ První vojenský kaplan v Armádě České republiky začal působit v české jednotce IFOR/SFOR v Bosně a Hercegovině v roce 1996. Na základě této pozitivní zkušenosti armády s vojenskými kaplany vznikla

rozkazem č. 19, který vydal tehdejší ministr obrany České republiky Michala Lobkowicz dne 3. června 1998. Tento rozkaz nabyt účinnosti 22. června 1998. Na základě Dohody o spolupráci mezi Ministerstvem obrany, Ekumenickou radou církví a Českou biskupskou konferencí byl v resortu obrany ustanoven hlavní kaplan, který zahájil praktické naplňování této dohody u jednotek ozbrojených sil České republiky.¹¹⁷

V současné armádě České republiky se od duchovních očekává, že budou podporovat velitele všech stupňů v jejich odpovědnosti za naplňování a ochranu lidského rozměru života každého vojáka v činné službě a občanského zaměstnance. Nabízet pomoc při řešení osobních krizí i těžkostí, které vznikají v pracovním, osobním a rodinném životě pracovníků resortu Ministerstva obrany. Že svým úsilím budou přispívat k rozvíjení a prohlubování demokratických tradic evropské kultury v resortu Ministerstva obrany. Dále vytvářet podmínky pro naplňování ústavně zaručených lidských práv, která souvisejí se svobodou vyznání pro pracovníky resortu Ministerstva obrany ve všech situacích spojených s plněním jejich služebních a pracovních povinností.¹¹⁸

K povinnostem vojenského kaplana podává výstižnou definici současný plzeňský biskup, plukovník v záloze a první hlavní vojenský kaplan ačr. Mons. ThLic. Tomáš Holub, ThD.

„Vojenští kaplani jsou duchovní, které do jejich služby vysílají společně všechny křesťanské církve sdružené v Ekumenické radě církví a v České biskupské konferenci, aby ve vojenském prostředí sloužili všem, kteří o pomoc požádají.

Motivem pro službu vojenských kaplanů je parafráze zásadní věty z dokumentu katolické církve Radost a naděje, která říká: "Radosti a starosti vojáka jsou radosti a starosti vojenského kaplana.

Ve službě duchovních v armádě se tedy nejedná o misijní hlásání víry-kaplan nikdy nemluví o věcech víry jako první; nejedná se ani o jakési moralizování a napomínání-základem pro kaplana je úcta ke svobodě každého jednotlivce, ale jde především o službu naslouchání, o

v roce 1998 dohoda mezi resortem ministerstva obrany na straně jedné a církvemi sdruženými v České biskupské konferenci a Ekumenické radě církví na straně druhé, o duchovní službě v resortu ministerstva obrany.

¹¹⁷ [ps://www.acr.army.cz/struktura/generalni-stab/osobni-stab/duchovni-sluzba-acr-12264/](https://www.acr.army.cz/struktura/generalni-stab/osobni-stab/duchovni-sluzba-acr-12264/) staženo 20.9.2022

¹¹⁸ <https://www.acr.army.cz/struktura/generalni-stab/osobni-stab/duchovni-sluzba-acr-12264/> staženo 20.9.2022

službu spoluprožívání pracovních i osobních radostí i těžkostí v úctě k osobnímu tajemství každého, kdo se kaplanovi svěří. “¹¹⁹

Tato výše uvedená definice je pravidlem, kterým se současní duchovní řídí. Oblíbeným vzorem vojenského kaplana je fiktivní postava otce Mulcahy¹²⁰ z amerického seriálu MASH. Ale je potřeba mít na paměti spousty skutečných duchovních, kteří položili své životy ve válečných konfliktech pro obětavou službu druhým. Jako příklad bych uvedl vojenského kněze Emila Kapauna.¹²¹

¹¹⁹ <https://www.kaplani.army.cz/> staženo 1.10.2022

¹²⁰ Otec Mulcahy, je fiktivní postava seriálu M.A.S.H, je to římskokatolický kněz, sloužící v americké armádě během korejské války, chápe, že jeho „stádo“ není nábožensky založené a nesnaží se je převést na víru. Vystupuje v táboře spíše jako autorita, která se snaží duchovně pomáhat osazenstvu tábora i zraněným (viz epizoda „Krise identity“). Ačkoliv je jeho víra v Boha neotřesitelná, má sklony srovnávat svou práci s prací lékařů, kteří zachraňují životy. Je však velmi obětavý, často se přihlašuje jako dobrovolník na nebezpečné akce. Ačkoliv je katolický kněz, vykazuje nadměrné pochopení pro ostatní náboženství. Dokáže tak poskytnout duchovní podporu pro židovského vojáka (viz epizoda „Cowboy“), či pochopit rituály buddhistické svatby (viz epizoda „Ping Pong“). Ve finále seriálu je téměř zabit během zachraňování válečných zajatců. I když přežije, ztratí většinu sluchu kvůli výbuchu miny ve své blízkosti.

¹²¹ Emil Kapaun se narodil v rodině českých přistěhovalců. V roce 1940 byl vysvěcen na kněze a v roce 1944 vstoupil do armády, kde sloužil jako vojenský kaplan. V letech 1945–46 sloužil v Indii a Barmě. Poté absolvoval postgraduální studium na katolické univerzitě ve Washingtonu. V roce 1948 se vrátil ke službě vojenského kaplana, o dva roky později byl z Japonska povolán do Severní Koreje. Během korejské války byl v listopadu 1950 zajat v bitvě o Unsan. Zemřel v zajetí 23. května 1951 ve věku 35 let. Posmrtně obdržel hned dvě vyznamenání. Prvním byl Service Cross a druhým byla Medaile cti (nejvyšší americké vojenské vyznamenání), kterou obdržel 11. dubna 2013 od Baracka Obamy.

Seznam zkratek

ČSR – Československá republika

Kpt. – Kapitán

Mjr. – Major

Msgre. – Monsignore

OBZ – Obranné zpravodajství

Seznam pramenů a literatury

Archivní prameny:

Arcibiskupství olomoucké – Arcibiskupský archiv

osobní materiály duchovních

Archiv bezpečnostních složek Praha

sbírka objektové svazky, č. OB-118

fond. Hlavní zpráva vojenské kontrarozvědky 302. Sig. 302-318-21

fond. Vyšetřovací spisy

Vojenský historický archiv v Praze

fond. KvL, Robert Bednařík

fond. VO 1, k. 66, inv. Č. 4047

Zemský archiv Opava pobočka Olomouc

Fond Univerzita Olomouc,

Literatura:

BENEŠ, Zdeněk. Rozumět dějinám: vývoj česko-německých vztahů na našem území v letech 1848-1948. Praha: Gallery, 2002.

BĚLINA, Pavel. Dějiny zemí koruny české. (Díl) 2. Od nástupu osvícenství po naši dobu, 4. vyd. Praha: Paseka, 1997.

ČAPKA František, LUNEROVÁ, Jitka. 1948 Vítězný únor-Cesta k převratu. Brno: CPRES, 2012

FLOSMAN, Martin. S orlem i lvem. 1. díl, Příběhy českých duchovních od 17. století do první světové války. Praha: Epoque, 2018. Traumata války. ISBN 978-80-7557-135-9

FLOSMAN, Martin. S orlem i lvem. 2. díl, Příběhy českých vojenských duchovních v dramatickém dvacátém století. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2019. Traumata války. ISBN 978-80-7557-230-1

HANZLÍK, František a Jaroslav POSPÍŠIL. Soumrak demokracie: Reicinovo obranné zpravodajství na cestě KSČ k moci. Vizovice: Lípa, 2000. ISBN 80-86093-43-3

HANZLÍK, František a Václav VONDRÁŠEK. Armáda v zápase o politickou moc v letech 1945-1948. Praha: Ministerstvo obrany ČR-AVIS, 2006. ISBN 80-7278-356-4

KAPLAN, Karel. Československo v letech 1948-1953: pomocný studijní text pro gymnázia. Část 2, Zakladatelé komunistického režimu. Praha: SPN, 1991. Odborná literatura pro učitele. ISBN 80-04-25700-3.

STEHLÍK, Eduard. Páter Method: životní příběh generála duchovní služby Msgre Methoděje Kubáně. Praha: Ministerstvo obrany - Agentura vojenských informací a služeb, 2006. ISBN 80-7278-370-X

VÁŠKO, Václav. Dům na skále. 3, Církev vězněná: 1950-1960. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2008. ISBN 978-80-7192-893-5.

Internetové zdroje:

https://www.abscr.cz/data/pdf/sbornik/sbornik1-2003/agenti_upr.pdf

<https://www.acr.army.cz/struktura/generalni-stab/osobni-stab/duchovni-sluzba-acr-12264>

<http://www.digitalniknihovna.cz/mzk/uuid/uuid:940b3230-1bc0-11e4-8f64-005056827e52>

https://www.encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_osobnosti&load=23451

<https://www.kaplani.army.cz/>

<https://www.mestokralupy.cz/mesto/mistni-media/kralupsky-zpravodaj/>

Anotace

Tato práce se zabývá popisem likvidace duchovní služby v československé armádě po vítězném únoru roku 1948. Dokumentuje jej na konkrétním příkladu vojenského duchovního p. majora Roberta Bednaříka, který byl na základě provokace ze strany obraného zpravodajství odsouzen k devětadvaceti letům těžkého žaláře. Byly mu odebrány veškeré státní a vojenské vyznamenání a hodnosti. Rovněž mu byla jako římskokatolickému knězi zakázána veškerá bohoslužebná činnost. Na následky věznění a podlomeného zdraví zemřel předčasně v domově pro přestárlé kněze.

Annotation

This thesis deals with the description of the liquidation of the clerical services in the Czechoslovak army after the victorious February of 1948. It documents it on the specific example of the military cleric Mr. Major Robert Bednařík, who was sentenced to 29 years of hard prison on the basis of provocation by the defense intelligence. He was stripped of all state and military honors and ranks. As a Roman Catholic priest, he was also prohibited from all religious activities. As a result of imprisonment and poor health, he dies prematurely in a home for aged priests.